

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Prevenci terorismu a násilné radikalizace

(2008/C 211/17)

Paní Margot WALLSTRÖMOVÁ, místopředsedkyně Evropské komise, požádala dopisem ze dne 17. prosince 2007, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska ve věci

Prevence terorismu a násilné radikalizace

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 2. dubna 2008. Zpravodajem byl pan RETUREAU, spoluzpravodajem pan CABRA DE LUNA.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 147 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Komise požádala Výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu prevence terorismu, a zejména politik prevence násilné radikalizace, k nimž se chystá vydat sdělení v červenci 2008. Hlavním cílem sdělení je stanovit osvědčené postupy v případě politik, činností a iniciativ v oblasti boje proti násilné radikalizaci. V současné době se předpokládá, že se sdělení bude zabývat tématy jako násilná radikalizace ve věznicích a na jiných citlivých místech či v místech nábory, a zaměří se na projevy a ideologii, které hlásají násilní radikalové, a také na angažovanost a posílení občanské společnosti.

1.2 Po skončení studené války a pod vlivem hospodářské globalizace se zásadně změnilo mezinárodní rozložení sil ve světě. Tato skutečnost se promítla do povahy mezinárodních institucí, jako je Organizace spojených národů, jež zaznamenaly (a uznaly) opravdový boom nových státních celků, které vyhlásily svou svrchovanost a prohlásily se za subjekty mezinárodního práva.

1.3 V některých z těchto nových zemí navíc vypukly konflikty a části jejich území stále okupují ozbrojená hnutí, přičemž často dochází k pošlapávání lidských práv.

1.4 Území nebo jejich části, které jsou špatně kontrolovány nebo se kontrole naprosto vymykají, poskytují útočiště vůdčím hlavních teroristických skupin, kteří obvykle zřizují své základny tam, kde přestal existovat právní stát a občanské svobody.

1.5 Ukázalo se, že není zcela účinné vést klasickou válku proti rozptýlené hrozbě, která nabývá mnoha podob, má široce rozvětvené struktury a která se projevuje na pozadí fundamentalismu a antidemokratické politické ideologie organizací a neformálních skupin, které jsou připraveny uchýlit se k politickému násilí.

1.6 Skutečnost, že se doposud nepodařilo dosáhnout mírového urovnání situace v Palestině a dalších ozbrojených konfliktů ve světě, rovněž představuje politický faktor, který napomáhá extrémistickým názorům a mezinárodním teroristickým útokům. Je však zapotřebí podotknout, že většina teroristických akcí je podnikána v rámci vnitřních konfliktů.

1.7 Je zřejmé, že nebyla věnována dostatečná pozornost zkoumání motivace a metod nábory, které dokáží, jak tomu bylo v případě 11. září 2001, z vedoucích pracovníků, inženýrů a intelektuálů udělat strůjce a pachatele koordinovaných sebevražedných atentátů, jejichž rozsah svědčí o vysoké míře odhodlání, inteligence a schopnosti proniknout do demokratických společností. K vypracování odpovídající strategie boje proti terorismu, která by byla stejně propracovaná jako strategie teroristů, je kromě geopolitických analýz a využití veškerých zpravodajských a informačních prostředků nezbytné co nejdůkladněji pochopit jeho ideologické a psychologické pohnutky.

1.8 Krizi národních států v době, kdy sdělovací prostředky a globalizace vytvořily globalizovaný svět, kde mnohé otázky nelze řešit pouze na národní úrovni, doprovází krize v mezinárodním právu, které neobsahuje odstrašující prostředky kontroly, a už vůbec ne odpovídající právní prostředky pro intervenci. Pouze Rada bezpečnosti OSN má dostatečné pravomoci, které jsou však omezeny právem veta, jímž disponuje pět zemí.

1.9 Důsledný a revidovaný multilaterální systém by nicméně mohl vytvořit lepší podmínky pro řešení celosvětových, klimatických, hospodářských a sociálních problémů; mezinárodní terorismus by mohl být účinněji potírán v multilaterálním rámci, který by zajistil koordinaci a spolupráci mezi vládami, mezinárodními agenturami (Interpol) a účast nevládních organizací, které bedlivě sledují situaci v oblasti demokracie a ochrany procesních práv a veřejných svobod.

2. Zodpovědnost Evropy a probíhající či připravované aktivity

2.1 Pro účinný boj proti terorismu na úrovni Evropské unie bylo zapotřebí, aby členské státy přijaly společnou definici trestného činu terorismu a aby sblížili svou úpravu trestního práva také v oblasti vznášení obžaloby a udělování trestů. Tento proces byl, stejně jako přijetí evropského zatykače, rychle zahájen a Rada postupem času začala v této oblasti (zejména od 90. let) přijímat rámcová rozhodnutí.

2.2 Po vražedných atentátech ve Spojených státech amerických z 11. září 2001 byla na jak mezinárodní, tak na evropské úrovni a v rámci Společenství zavedena nezbytná koordinace mezi Radou bezpečnosti OSN, Interpolem, NATO pro vojenské operace, Radou Evropy (především díky Evropské úmluvě o potlačování terorismu), OBSE a také Evropskou unií a Europolem. Rozvíjí se spolupráce s USA, zeměmi Maghrebu a Africkou unií, společně s dílčími operacemi zaměřenými na vojenskou, policejní a finanční pomoc určitým zemím.

2.3 V rámci institucí Společenství, mezi politickými představiteli členských států a velkou většinou občanů byl dosažen konsenzus, pokud jde o definici terorismu a typ zákonných či protizákonných aktivit, které pod tuto definici nespádají. Je totiž zapotřebí dokázat se cíleně zaměřit na hrozbu a její proměny, aby nedošlo ke tříštění sil a zbytečnému omezení individuálních a kolektivních práv a svobod.

2.4 V některých afrických a blízkovýchodních zemích (především tam, kde vládne autoritativní režim) lze nicméně pozorovat tendenci označovat jakýkoli boj proti politické opozici za boj proti terorismu. Tato skutečnost by měla být důvodem ke znepokojení pro Evropskou unií a její členy – z nichž někteří udržují s vůdci zmíněných zemí hospodářské a politické vztahy a vojenskou spolupráci – a ti by měli využít svého vlivu, aby toto zneužívání omezili.

2.5 Z mezinárodního hlediska se nejobtížnějším problémem zdá být stanovení odpovídající reakce na hrozby, které neustále představují různá teroristická hnutí po celém světě pro velvyslanectví či různé jiné „cíle“, především pro civilní obyvatelstvo. Z geografického hlediska je přitom hrozbě teroristických útoků stále nejvíce vystavena Evropa.

2.6 Cílem teroristických akcí je vytvořit atmosféru strachu a nejistoty a podkopat demokratické instituce. Je tedy důležité nepadnout do pastí, kterou představují neopodstatněná omezení lidských práv a občanských svobod zaváděná ve jménu bezpečnosti; nejhroženější země už roky zažívají různý stupeň výjimečného stavu a některá opatření mohou přesáhnout míru nezbytnosti či zvládnutelnosti, jako například v případě osobních údajů cestujících přes Atlantik, které obsahují velké množství podrobných informací a jsou uchovávány po příliš dlouhou dobu.

2.7 Monitorování sítí, široce rozšířené využívání bezpečnostních kamer na veřejných a soukromých místech a prostranstvích, která jsou přístupná veřejnosti, politika v oblasti hraničních kontrol, organizace demonstrací a důkladné prohlídky na letištích mohou, jsou-li nepřiměřené, představovat zásah do soukromého života, omezení svobody pohybu a všech občanských svobod vůbec. To může mít vliv na podporu občanů pro politiku boje proti terorismu, neboť mohou mít dojem, že tyto akce jsou namířeny především proti nim.

2.8 Zásahy do života občanů a přísné kontroly s sebou nesou také riziko (na které se již často upozorňuje) znásobení kontrol

zaměřených na určité, záměrně vybrané „viditelné menšiny“, které se budou cítit stále více stigmatizovány a vystaveny etnické či rasové diskriminaci; míra tolerance byla už zdaleka překročena, což přispívá k jisté „násilné radikalizaci“ při konfliktních situacích a střetech mezi policejními či vojenskými silami a mládeží z určitých problematických městských částí, kde jsme také svědky ničení budov a veřejného i soukromého majetku.

2.9 Jestliže však tyto projevy násilí ve městech budou spojovány s pojmem „radikalizace vedoucí k násilí“, která je považována za předchůdce terorismu, či dokonce za jednu z jeho podob, může to vést k příliš široké definici spáchaných trestných teroristických činů nebo pokusu o ně či jejich napomáhání a rozšíření této definice na různé formy násilí, které navzdory své závažnosti nemusí být podnikány s úmyslem spáchat teroristický zločin, i kdyby toto násilí způsobilo rozsáhlé materiální škody a někdy i závažná zranění.

2.10 K tomu, aby mohl být konkrétní čin či pokus o něj označen za teroristický, je nezbytné znát jeho motiv.

2.11 V nedávné minulosti začala na našem kontinentu působit teroristická hnutí, a je tomu tak dodnes. Politické násilí nemá opodstatnění v demokratických zemích, kde je možné zakládat politické strany a účastnit se pravidelných a spravedlivých voleb na všech správních úrovních, tj. místní, vnitrostátní a, v případě EU, do Evropského parlamentu.

3. Obecné připomínky

3.1 Jestliže v otázce definice terorismu bylo dosaženo konsenzu, některé nové pojmy mohou představovat problém, jak je tomu například v případě „násilné radikalizace“, kterou Evropská komise definuje jako „jev, kdy jednotlivci přijímají názory, přesvědčení a ideje, které by mohly vést k teroristickým činům definovaným v článku 1 rámcového rozhodnutí“ z roku 2002.

3.2 Tato skutečnost byla zdůrazněna v Burgessově zprávě pro Evropský parlament v souvislosti s novou koncepcí „násilné radikalizace“ spojenou s podporou terorismu a nábořem do teroristických organizací. V této zprávě se také uvádí, že hlavním problémem při definování násilné radikalizace a jejího předcházení je úmysl. Radikalizace navíc často představuje postupný proces, který může trvat i několik let, což poskytuje prostor pro dialog, výchovné a informační postupy a jiná preventivní opatření.

3.3 Terorismus není v politickém životě žádnou novinkou, využívá globální komunikační prostředky, daňové ráje a možnosti, které nabízejí země se slabou vládou nebo se zhroutilou státní strukturou, s cílem vybudovat základny a výcvikové tábory. Jde však spíše o rozptýlené hnutí, než o jednotnou a strukturovanou mezinárodní síť.

3.4 Nejnovějším faktorem, který má vliv na dopad terorismu, jsou bezpochyby pohotová světová média, která podrobně a jasně informují a přinášejí, někdy takřka v přímém přenosu, záběry z atentátů, jejichž ohlas je tak daleko širší než kdykoli předtím. Vzhledem ke svobodě tisku se však tato honba za senzaci nedá zastavit, a vlastně se tak značně prohlubuje pocit strachu a nejistoty u civilního obyvatelstva a zajišťuje publicitu pro teroristy.

3.5 Internet je komunikačním prostorem, který je zneužíván k šíření ideologií podporujících násilí a k náboru pomocníků, či dokonce zájemců o to, stát se sebevražednými atentátníky, ke komunikaci mezi pachateli atentátů a jejich vůdci, a také k šíření postupů např. na domácí výrobu výbušnin.

3.6 Nicméně, odhlédneme-li od pátrání po internetových stránkách opěvujících terorismus, bude těžké kontrolovat komunikaci mezi určitými skupinami, vzhledem k současným šifrovacím technologiím a technologiím na utajování zakódovaných informací, ať už v písemné či ústní podobě.

3.7 Výbor také vyjadřuje pochybnosti nad očekávanou účinností zesílených opatření, která se v současnosti přijímají za účelem sledování internetu a soukromé komunikace.

3.8 Lze také pochybovat o tom, zda kontroly totožnosti a prohlídky zavazadel nebo vozidel na silničních hraničních přechodech, letišťích, v přístavech a méně častěji na autobusových či železničních nádražích opravdu zabrání pohybu teroristů, i když opatření na ochranu dokladů totožnosti představují účinnou obranu proti jejich padělání. I když tato opatření do jisté míry opravdu ztěžují celkový pohyb zločinců, komplikují život všem občanům a postupně vedou k tomu, že je možné podrobně sledovat jakýkoli pohyb osob, vezmeme-li v úvahu rozšířené využívání bezpečnostních videokamer, soukromých bezpečnostních služeb, elektronických průkazů ke vstupu do veřejných a soukromých institucí, signály mobilních telefonů a další prostředky lokalizace osob v reálném čase. Tyto prostředky však nedokáží zamezit sebevražedným útokům. Vytvářejí atmosféru policejního státu, nejsou-li přijata demokratická opatření, která by prokázala, že využívání těchto technologií nepřekračuje míru skutečně nezbytnou k dosažení jejich cíle. K řešení by mohly přispět vnitrostátní orgány dohledu, které by dohlížely na dohlížitele, a vytvoření evropské analytické skupiny zaměřené na tuto oblast a na problematiku údajů o osobách podezřelých z terorismu.

3.9 Sledování nelegálních finančních toků v zásadě nenarušuje běžný život občanů a umožňuje sledovat nelegální aktivity (obchod s lidmi, se zbraněmi, drogami ...), jež umožňují nabýt kapitál, který je taktéž nelegální, což na jedné straně vede ke zpomalení přísunu prostředků určených na teroristické násilí

a na straně druhé k poznání podhoubí, ze kterého vyrůstá⁽¹⁾. Je však velmi obtížné zabránit hotovostním převodům nebo převodům prostřednictvím sítě osob, které v jedné zemi vloží na účet obnos, jenž byl v jiné zemi předán prostředníkovi, a také transakcím prováděným nebo potvrzovaným kódovanou poštou či kódovanými zprávami. Sledování a vyšetřování může být účinné zejména v případech získávání finančních prostředků pro charitativní a humanitární organizace, které jsou tajně napojené na teroristické skupiny. Mělo by se však zabránit tomu, aby byly sledovány všechny nevládní organizace nebo byla znesnadněna jejich humanitární či charitativní činnost a získávání finančních prostředků a byla vytvořena atmosféra všeobecného podezření, která vadí občanům a komplikuje činnost nevládních organizací, někdy až do té míry, že je na překážku normálnímu provádění jejich programů.

3.10 Výměna údajů mezi policejními orgány a zpravodajskými službami se týká mimořádně citlivých informací, jako jsou fotografie, jména, adresy, otisky prstů a genetický profil DNA, členství v různých organizacích, přičemž nadále přetrvává nejistota, pokud jde o skutečné zajištění ochrany soukromí a ochrany proti chybám při zpracování či vyhodnocování údajů v informačních systémech VIS, SIS, policejních záznamech a různých spisech a také možnost, aby osoby, jež jsou v těchto spisech vedeny, dosáhly opravy údajů o své osobě.

3.11 Závěrem lze tedy říci, že hlavní přínos EU spočívá v harmonizaci, spolupráci a výměně zkušeností, které by měly být dále zlepšeny, přičemž by se však mělo zabránit hromadění právních předpisů a zvláštních opatření, když by působnost stávajících zákonů a orgánů zaměřených na boj proti organizovanému zločinu a finanční kriminalitě mohla být rozšířena i na potlačování terorismu.

3.12 Existuje množství literatury, která potvrzuje, že výjimečné stavy, a to i pouze nízkého či středního stupně, obvykle vedou k omezování občanských svobod, narušování záruk právního státu a podezřívání cizinců, legálních i nelegálních migrantů a žadatelů o azyl. Tento jev lze pozorovat ve většině členských států. Začíná se šířit atmosféra poznamenaná rasismem a xenofobií. Proti přílivu těchto nálad je zapotřebí bojovat slovy i činy.

3.13 Úlohy členských států, institucí EU, Europolu, Eurojustu atd. jsou jasně definované, avšak především organizační zajištění spolupráce mezi zpravodajskými službami a vyšetřovacími orgány je zapotřebí neustále zlepšovat.

3.14 Předcházení násilné radikalizaci a terorismu totiž vyžaduje znalost prostředí a ideologií, které jsou jejich živnou půdou, což může vyvrátit mnohé předpoklady, ale nepotvrzené názory.

⁽¹⁾ Viz stanovisko EHSV ze dne 11. května 2005 k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz, včetně financování terorismu, zpravodaj pan Simpson, Úř. věst. C 267, 27.10.2005, odstavce 3.1.8 a 3.2.1.

3.15 Boj proti terorismu je potřeba vést dlouhodobě, neboť je zapotřebí obnovit či upevnit demokracii a úctu k občanským svobodám ve státech, které jsou slabé nebo nemají kontrolu nad celým svým územím, a v zemích s autoritářským či diktátorským režimem.

3.16 Výbor se domnívá, že obvykle diskrétní činnost zpravodajských služeb a policejních vyšetřovacích orgánů by neměla za každou cenu provázet politika systematického utajování informací před občany a jejich vnitrostátními a evropskými zastupiteli. Mělo by být možné získat informace, jež by umožnily zapojení občanů, a provádět demokratickou kontrolu bez ohledu na okolnosti, v přiměřené podobě, zejména s cílem zabránit jakémukoli narušení právního řádu.

4. Úloha občanské společnosti při prevenci terorismu a radikalizace vedoucí k násilí

4.1 Hlavní úkol občanské společnosti

4.1.1 Občanská společnost je největší obětí mezinárodního terorismu, ať již terorismus vyplývá z iredentistického nacionalismu, z instrumentalizace náboženského fundamentalismu, anebo se jedná o terorismus, pro nějž je násilí cílem již samo o sobě. Proti občanské společnosti je nasměrován terorismus, který má za cíl trestat kolektivně a bez rozdílu, který se snaží nastolit ve společnosti strach a ovládat stát. Občanská společnost je také jedním z hlavních aktérů všech strategií boje proti této hrozbě, jak již bylo uvedeno ve stanovisku EHSV o účasti občanské společnosti v boji proti organizované trestné činnosti a terorismu⁽²⁾, a to jak z hlediska mechanismů boje s viditelnými dopady terorismu, tak i s jeho výchozími podněty, přičemž nelze opomenout její zásadní úlohu při pomoci obětem terorismu.

4.1.2 S ohledem na vedoucí roli státu a institučního rámce Evropské unie – zejména v oblasti bezpečnosti, obrany, spravedlnosti a financí – v boji proti nejviditelnějším příznakům a dopadům této hrozby (předcházení teroristickým činům, pronásledování a odhalování teroristických skupin, zadržení, soud a odsouzení osob odpovědných za teroristické činy, zmražení jejich finančních zdrojů atd.) může i občanská společnost v této souvislosti hrát významnou roli, která spočívá v následujících úlohách:

4.1.2.1 Aktivně dohlížet na to, aby boj proti terorismu nikdy nepřekročil hranice právního státu a aby byla dodržována lidská práva, hodnoty, zásady a svobody, které jsou vlastní otevřené a demokratické společnosti.

4.1.2.2 Spolupracovat s orgány Společenství a států na všech úrovních při identifikaci činností a osob zapojených do teroristických sítí (v této oblasti je obzvláště důležitá práce finančních institucí a subjektů spravujících telekomunikační služby). Tato spolupráce se musí zakládat na vzájemném závazku všech zúčastněných stran sdílet informace, schopnosti a úsilí za účelem dosáhnout společného cíle, kterým je vymýcení terorismu.

⁽²⁾ Průzkumné stanovisko EHSV ze dne 13. září 2006 k tématu Účast občanské společnosti v boji proti organizované trestné činnosti a terorismu, zpravodajové: pánové Rodríguez García Caro, Pariza Castaños, Cabra de Luna, Úř. věst. C 318, 23.12.2006, odstavec 13.

4.1.2.3 Vytvořit kanály pro dialog s hlavními činiteli a sociálními aktéry společností, ve kterých mají teroristické skupiny své základny, a posílit tak společné úsilí vedoucí k odsouzení a odebrání legitimacy proslovům, jež propagují násilí, a násilným činům.

4.1.2.4 Provádět mezi jednotlivými sociálními aktéry a vnitrostátními orgány a orgány Společenství výměnu zkušeností a postupů, které slouží k izolaci a kontrole jedinců a skupin, u nichž existuje možnost, že sklouznou k vyloučení a radikalizaci vedoucí k násilí, přičemž je třeba důrazně dbát na zaručení základních práv a svobod a předpisů právního státu.

4.1.2.5 Navrhovat přístupy (o procesu integrace a o vizích, postojích a fungování skupin majících v této souvislosti zvláštní význam) v rámci vzdělávacích programů pro zaměstnance policie, bezpečnostních složek a tajných služeb, kteří mají v boji proti této hrozbě nejdůležitější úlohu.

4.1.2.6 Spustit pilotní akce zaměřené na místa, kde může snadno dojít k odcizení, radikalizaci a náboru (vězení, místa spojená s náboženstvím, školy, předměstí, veřejná telefonní centra, telekomunikační střediska atd.), a snažit se předejít vyloučení, radikalizaci a demonizaci osob či skupin z důvodu jejich sociálního zařazení, pohlaví a příslušnosti k nějaké etnické či náboženské skupině.

4.2 Integrace jako preventivní přístup. Konkrétní návrhy

4.2.1 Občanská společnost může hrát skutečně zásadní roli při sledování výchozích podnětů, které jsou podhoubím pro teroristické násilné činy. Je zřejmé, že i když žádný z podnětů uvedených v této souvislosti nemůže ospravedlnit žádný druh násilí, lze nahlížet na řadu teroristických činů jako na výsledek procesu odcizení, radikalizace a náboru, jež vycházejí z horizontálních rozdílů mezi skupinami v rámci jedné oblasti, vyloučení a diskriminace (sociální, politické či ekonomické) a jsou podpořeny uplatňováním dvojích standardů při trestněprávním rozhodování o činech různých osob. Integrace je tedy těžištěm každé rozsáhlé strategie, která by měla mít pokud možno preventivní zaměření a následující cíle:

4.2.2 Posílit formální a neformální vzdělávací systémy, které jsou zaměřeny na odstranění negativních stereotypů a na umožnění tolerance a soužití na základě sdílených hodnot, jejichž základem jsou lidská práva (to vyžaduje mimo jiné přepracovat texty stávajících učebnic tak, aby se odstranily stereotypy vedoucí ke konfrontaci a aby se učebnice staly zdrojem tolerance a multikulturního učení).

4.2.3 Vypracovat společný závazek různých sdělovacích prostředků (včetně kodexu chování) k tomu, že nebude poskytován prostor příspěvkům a názorům, které by podporovaly vyloučení, rasismus a xenofobii. Současně s jednoznačným dodržováním svobody tisku a projevu je třeba podporovat mediální příspěvky a přístupy, které šíří hodnoty sdílené v minulosti a přednosti multikulturního bohatství v globalizovaném světě.

4.2.4 Prostřednictvím veřejných kampaní rozšiřovat zprávy a obsáhlé přístupy, které by přispěly k vyjasnění a nahrazení chybných konceptů (nahradit pojem islámský terorismus označením mezinárodní terorismus, pojem asimilace označením integrace) nebo nevhodných označení (používat občané místo migranti), které posilují rozdělení a konflikty.

4.2.5 Posilovat povědomí o tom, že je důležité, aby lidská práva byla základem soužití v multikulturní společnosti. V této souvislosti musí být občanská společnost významnou silou při vytváření společnosti, ve které by měli všichni stejná práva (sociální, politická a ekonomická) a povinnosti.

4.2.6 Podporovat vytváření sociálních platform, do kterých by byli zapojeni aktéři různých skupin společnosti jednoho státu a jejichž cílem by bylo zřizování mechanismů pro integraci a pokojné řešení problémů.

4.2.7 Vybrat a podporovat osobnosti a organizace občanské společnosti, které jako hlavní partneři zastupují jiné společenské skupiny na území EU při integraci osob z jiných kultur, za účelem umožnit dialog a spolupráci a odstranit tak příčiny vedoucí k odcizení a radikalizaci některých osob.

4.2.8 Vytvořit speciální programy zaměřené na zabránění radikalizaci u osob, které by případně mohly sympatizovat s myšlenkami a chováním teroristů a které se zdržují na běžných místech nábory (vězení, náboženská místa apod.), tyto programy by dále podporovaly sociální integraci a vytváření pracovních míst.

4.2.9 Soustředit se z tohoto pohledu na decentralizovanou spolupráci, a to jak na vnitrostátní úrovni, tak na úrovni Společenství (přičemž lze využít existujících rámců, jakým je např. evropsko-středomořské partnerství, evropská politika sousedství či rámec spolupráce se zeměmi AKT). V této souvislosti je nutné využít velkého potenciálu, který má politika spolupráce pro rozvoj členských států a EU samé, a vytvořit projekty pro spolupráci na místě s aktéry, kteří i přes svůj náboženský či nacionalistický základ jasně odmítnou násilí jako způsob jednání.

4.2.10 V rámci EU a v rámci vztahů se zeměmi mimo EU významně rozšířit počet a rozpočet výměnných programů pro učitele, žáky, novináře, podnikatelské a zaměstnanecké organizace ochránce lidských práv, členy nevládních organizací apod., se zvláštním ohledem na nutnost zlepšit rovnost žen a mužů. Osobní znalost a výměna zkušeností a názorů jsou hlavními metodami pro odstranění negativních stereotypů a pro vytvoření společné budoucnosti v století, které bude stoletím multikulturním⁽³⁾. V této souvislosti se zdá velmi vhodné využít a posílit možnosti EHSV k zajištění nových pracovních postupů zaměře-

ných na zabránění radikalizace určitých jednotlivců či skupin, a to prostřednictvím aktivních kontaktů a spolupráce Výboru s orgány mimo EU.

4.2.11 Usnadňovat rozvoj a posilování platform pro začleňování obyvatelstva (jak místního obyvatelstva, tak cizinců), které se zakládají na zastoupení všech skupin občanů spíše než na nacionalistickém či náboženském profilu.

4.2.12 Podporovat výzkumnou činnost specializovaných center a institucí jak v rámci EU, tak i v zemích, které jsou pro tuto oblast obzvláště významné. Zvláštní pozornost je třeba věnovat projektům a studiím zaměřeným na prozkoumání procesů, které mohou vést k odcizení, nábory a násilné radikalizaci, a prozkoumání vzájemných vztahů mezi příslušnými faktory.

4.3 Péče o oběti

4.3.1 I péči o přímé oběti teroristických činů je nutné chápat jako základní součást globálního přístupu, v němž má občanská společnost důležitou roli v boji proti hrozbě terorismu. Aby se na tyto oběti nezapomnělo či nebyly sociálně vyloučeny, je v této oblasti nutné následující:

4.3.2 Zasadovat se za to, aby obětem jakéhokoliv druhu teroristických činů jak na území státu, tak kdekoli jinde byla plně přiznána všechna práva (včetně odpovídajícího finančního odškodnění).

4.3.3 Zřizovat podpůrné sociální mechanismy (fyzické, psychologické a ekonomické), které obětem usnadní překonat trauma a zabrání vzniku odsuzujících či otevřeně rasistických nebo xenofobních projevů.

4.3.4 Mobilizovat politickou vůli příslušných vnitrostátních vlád a EU za účelem vytvořit dohodnutý základ, podle kterého by tyto osoby byly určovány a byla jim poskytována pomoc a ochrana.

4.4 Lidé jako hlavní předmět bezpečnosti a prevence: doprovodná opatření

4.4.1 Předpokládáme-li, že lidé jsou nejdůležitější hodnotou státu, a tedy i EU, vedou požadavky na bezpečnost, budování míru a předcházení násilným konfliktům k následujícímu:

4.4.2 Formulovat strategie a nejrůznější úsilí vedoucí k zaručení jisté úrovně blahobytu a bezpečí všem, kdo žijí v konkrétním státě, i jejich sousedům, neboť podporujeme-li jejich rozvoj a bezpečnost, zaručíme tak i rozvoj a bezpečnost vlastní.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV ze dne 20. dubna 2006 k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roku mezikulturního dialogu (2008), zpravodajka: paní Cser, Úř. věst. C 185, 8.8.2006.

4.4.3 Snižovat a odstranit nerovnosti mezi skupinami a zeměmi, což je nejlepší cestou k podpoře bezpečnosti všech. Společným základem soužití a oslabení teroristického ohrožení je vždy přísné dodržování lidských práv a upevňování demokratického prostředí a současně zajištění svobody vykonávání různých náboženských zvyků v rámci oddělení věcí veřejných. To znamená, že ve společnosti nesmí existovat žádné prostory, které by byly na hranici zákona (oblasti na hranici práva či ghetta, v nichž vládnu zvyklosti, jež jsou z tohoto pohledu nepřijatelné).

4.4.4 Chápat, že bezpečnosti nelze dosáhnout ani na úkor svobody, ani omezením právního rámce, který je vlastní otevřené a demokratické společnosti, ani používáním metod boje proti terorismu, které se podobají metodám těch, proti nimž je boj veden.

4.4.5 Uznat to, že strategie, kterou vyžaduje boj proti terorismu a která musí být nutně multidisciplinární, multidimenzionální a dlouhodobá, může být úspěšná pouze tehdy, bude-li pro tento účel k dispozici vlastní rozpočet s dostatečnými prostředky, v nichž se sloučí společné úsilí jednotlivých států a Společenství.

4.5 *Partnerství veřejného a soukromého sektoru*

4.5.1 Hrozba terorismu je všudypřítomná, stálá a všeobecně rozšířená. Nikdo si nemůže být jist, že nebude vystaven jejímu dopadu, a terorismus neustále mění svůj profil a způsob projevu. To je společně s tím, že dodnes neexistuje vhodná strategie pro boj s terorismem, důvodem pro neustálé přehodnocování analýz, vyhodnocení a metod uplatňovaných v tomto boji. Jedná se o práci, na které se musí podílet všichni, jak vlády a instituce Společenství, tak i občanská společnost jako celek. Při

této činnosti, která se ze své povahy týká všech, je nutné prozkoumat možnosti partnerství veřejného a soukromého sektoru, což nemá v žádném případě znamenat zahájení privatizace v oblasti bezpečnosti a obrany, která by byla kontraproduktivní; toto partnerství by mělo sloužit společnému cíli, jímž je blahobyt a bezpečnost všech (*). Toto úsilí by se mělo zakládat na následující bodech:

4.5.2 Nutnost vypracovat seznam pojmů, který sjednotí označení jak na úrovni popisu, tak na úrovni operativní a který bude určující pro práci všech zúčastněných stran a aktérů.

4.5.3 Demokratická kontrola strategie boje proti terorismu na všech úrovních a ve všech formách.

4.5.4 Uznání významu zahraniční politiky členských států, společné zahraniční a bezpečnostní politiky na úrovni Společenství a politiky na úrovni vnitrostátní i na úrovni Společenství pro spolupráci a rozvoj za účelem předcházení terorismu a zabránění radikalizaci potenciálních teroristů.

4.5.5 Bezpodmínečná nutnost vyčlenit trvale a v přiměřené výši rozpočtové prostředky na všechny programy a činnosti uvedené v tomto stanovisku.

4.5.6 Vhodnost vytvořit či případně zachovat dialog a spolupráci s aktéry a organizacemi činnými na sociální, politické a ekonomické úrovni jak uvnitř EU, tak mimo ni, s vědomím, že není možné proti této hrozbě obstát jednotlivě a že je výhodné úsilí zaměřené na vypracování koherentních a udržitelných vizí a strategií činnosti koordinovat.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

(*) V souladu s poznámkami v průzkumném stanovisku EHSV ze dne 13. září 2006 k tématu Účast občanské společnosti v boji proti organizované trestné činnosti a terorismu; zpravodajové: pánové Rodríguez García Caro, Pariza Castaños, Cabra de Luna, Úř. věst. C 318, 23.12.2006, odstavec 13.